



**Univerzita
obraný**

**Centrum bezpečnostních
a vojenskostrategických studií**

Datum 17. 2. 2023

AKTUÁLNÍ VÝVOJ VÁLEČNÉHO KONFLIKTU NA UKRAJINĚ

Předložený text je analytickým materiálem, popisujícím politicko-bezpečnostní a strategické souvislosti vývoje válečného konfliktu na Ukrajině. Názory, závěry, hodnocení a případná doporučení, zde vyjádřená a předpokládaná, jsou výhradními názory autora a nepředstavují postoje či stanoviska Ministerstva obrany nebo jiné vládní agentury ČR. Podklady pro analýzu vychází z veřejně dostupných zdrojů, některé informace týkající se přímo situace na Ukrajině nebo v Ruské federaci nelze ověřit z nezávislých a důvěryhodných zdrojů a není možné zcela zajistit jejich pravdivost, úplnost a objektivitu.

1. Když to shrnete, co podstatného se za ten rok ve válce na Ukrajině stalo? Jaké byly významné momenty? Je třeba něco významného, o čem se až tak moc nepíše?

Klíčovým znakem celého dosavadního vývoje konfliktu, který je příznačný pro obě strany, je pravidelné střídání ofenzivní činnosti se stagnací, která je spojená s přechodem na pozici zákopovou válku. Ofenzivní činnost nemá patřičnou razanci a palebnou podporu, tudíž ani nemá potřebné operační vyústění, které by mohlo dramaticky přispět k porážce jedné či druhé strany. Stagnace a ztráta operační iniciativy spojená s přechodem do opotřebovací války je pak logickým vyústěním vedení slabé ofenzivy. Ani jedna strana v tomto konfliktu nedosáhla na významné územní zisky. Pokud jde o Rusko, pak určité územní zisky nejsou završeny jednoznačnou vojenskou kontrolou a možným přechodem do plného ruského administrativního vedení. Jsou tím myšleny především území, jež se vážou k separatistickým republikám Luhansk a Doněck.

Přelévání ofenzivní činnosti a stagnace naznačuje, že ani jedna strana konfliktu nemá dostatečný vojenský potenciál k provedení bojové činnosti, která by vedla k operačně významnému efektu a zvrátila by vývoj konfliktu na svou stranu. Toto zjištění překvapuje především ve vztahu k předpokládané síle ruské armády. Může se zdát, že tento vývoj spíše vyhovuje Ukrajině, která by se takto mohla soustředit na vedení lokálních střetů ve snaze postupně otupit sílu ruských jednotek a docílit jejich stažení z okupovaného území. Nicméně nedá se absolutně předpokládat, že tento přístup by měl vést ke konečnému vítězství Ukrajiny v této válce.

2. Je překvapivé, kde se za ten rok bojů fronta nachází? Jak moc je překvapivé, že se druhá nejsilnější armáda na světě nachází právě tam, kde je, a ne už v Kyjevě?

Pokud pohlédneme na pozice a stav jednotlivých sil, pak vývoj frontové linie není příliš překvapující. Je však nutné vzít do úvahy především lidský a psychologický faktor bojujících stran. Ochota a odhodlání bojovat je v dané chvíli výsadou především ukrajinské strany. Materiální a zbraňová převaha je na straně ruské armády, což bylo ostatně patrné od začátku konfliktu. Současná pozice frontové linie a stav sil na obou stranách však jednoznačně dokazuje, že technologická a materiální převaha není jednoznačnou zárukou úspěchu při vedení války, jak je známo z mnoha příkladů i z nedávné historie. Na počátku operace bylo naprosto nepředstavitelné, že by ukrajinská armáda mohla odolat ruské přesile, především co se týče technologické úrovně a počtu těžké obrněné techniky, dělostřelectva, raketového vojska a letectva. Znovu se opakuje stará známá pravda, že více než moderní technika je ve válce důležitější mít odhodlané vojáky a schopné velení, které se umí orientovat a efektivně řešit vzniklou situaci. Jedním z hlavních důvodů toho, že se druhá nejsilnější armáda na světě nenachází právě teď v Kyjevě, bude právě tento fakt. Ruský problém nespočívá v tom, že by nedokázal vyvinout moderní a vysoce sofistikovaný zbraňový systém, ruský problém spočívá v tom, že neumí, či není schopen sériové produkce takového systému, a především neumí účelně zakomponovat takovýto systém do svých operačních plánů.

3. Daly by se shrnout největší výhry/prohry bojujících stran?

Dosavadní vývoj konfliktu na Ukrajině, především jeho úvodní část a vývoj v průběhu podzimu, by se dal, s trochou nadsázky a z důvodu reminiscence úvodu 2. světové války, nazvat podivnou válkou. Ruská armáda zahájila 24. února zcela logicky operaci ve směru na hlavní město a v dalších strategicky důležitých směrech v severní a východní části Ukrajiny, a to s cílem ochromit protivníka vojensky a paralyzovat jeho politické vedení. Nicméně ruské vojenské velení vůbec zcela popřelo zásadní operační principy vedení války. Tento přístup zpočátku vyvolalo dojem, že budeme svědky novátorského přístupu k vedení operace, podobně jako tomu bylo právě v případě německého Wehrmachtu při útoku na Francii na podzim roku 1939. Postupem času se ale ukázalo, že intervence ruských vojsk na Ukrajině má více než zahájení ozbrojeného konfliktu na území svrchovaného státu podobu vpádu vojsk Varšavské smlouvy do Československa v srpnu 1968, či do Maďarska v roce 1956.

Zahájení operace na Ukrajině vyžadovalo, podobně jako jsme tomu byly svědky při první válce v perském zálivu v roce 1991, neutralizaci systému protivzdušné obrany a systému velení ukrajinské armády, tzn. vedení soustředěné letecké kampaně s podporou raketového vojska na místa velení a důležité strategické body. Celý tento úvod měl vyznít, podle standardních principů vedení operace, do podoby získání vzdušné převahy a kontroly vzdušného prostoru protivníka. K ničemu takovému však nedošlo a ruská strana od počátku konfliktu na tento fakt značně doplácela.

K tomu všemu se posléze připojily problémy, které logicky vyplývají se samé podstaty ruské mentality a ruského přístupu k systému velení podřízeným. Dá se říci, že vzorce chování a reakce současného ruského velení se nezměnily od dob druhé světové války

a války studené. Toto se projevuje především v nedostatečné schopnosti koordinovaného velení a řízení uskupení složených s různých druhů sil, tedy pozemních, vzdušných a námořních sil, neustálá modifikace struktur velení a jejich personální obsazování, vysílání vysokých štábních důstojníků a generálů na bojiště s úkolem zjistit objektivní stav vývoje operace, absence efektivního systému logistické podpory a zásobování materiálem intervenčních jednotek zasazených v hloubce protivníkovy území a v neposlední řadě i naprosto nedostatečná schopnost ochrany vlastních sil, kdy dochází ke zbytečným ztrátám na živé síle.

4. Jaké obě strany udělaly chyby a poučily se z nich? Změnilo se něco za ten rok?

Každý válečný konflikt má svůj neopakovatelný vývoj a každá strana se snaží vyvarovat se chyb a použít se z chyb předchozích. Nicméně strategické přístupy znepřátelených stran s sebou nesou určité stereotypy a zaběhnuté vzorce chování. Nejinak je tomu i v případě Ruska a Ukrajiny. Historická zkušenost ukazuje, že ruské vedení je ochotno pro dosažení vítězství obětovat velké množství vojáků. To bude bezpochyby i případ agrese na Ukrajině. Nasazení vysokého počtu živé síly bude do značné míry kompenzací nedostatků ve schopnostech řadících do oblasti přípravy a ochrany sil, logistického a materiálního zabezpečení, kvalita systému velení, řízení a koordinace sil. Nasazení vysokého počtu sil bude i kompenzací paradoxně slabší úrovně operačního použití technologicky vyspělých zbraňových systémů. A až čas ukáže, zdali se ruské vedení dokáže vypořádat se slabou úrovní mobilizace sil, přípravou těchto sil k nasazení a střídání nasazených sil patřičně připravenými a vybavenými zálohami.

Ovšem tou zásadní a zcela nerektifikovatelnou chybou ruského politického vedení a vojenského velení je zcela chybné nastavení strategických plánovacích předpokladů pro intervenci na Ukrajině. Předpoklad bleskové války a její vítězství předpokládající pád ukrajinského politického vedení na čele s prezidentem Zelenským, neochota Ukrajinců bránit svoji zemi v důsledku neuspokojivé ekonomické a sociální situace se ukázal jako naprosto chybný.

Na straně Ukrajiny se jednoznačně projevilo slabé zásobování nasazených sil materiálem, zbraněmi a municí. Neustálé opakování potřeby dodávek zbraní a munice ze strany ukrajinského vedení a prezidenta Zelenského má své jednoznačné opodstatnění. Avšak na straně Ukrajiny prozatím není absolutně patrný přechod na válečné hospodářství, mobilizace veškerého obyvatelstva a průmyslu pro přechod na zbrojní výrobu, což je znakem země, která je ve válečném stavu. Pokud jde o nasazení sil na frontě, i zde je patrný problém v obměně sil, které se nachází v operaci už neudržitelně dlouho a potřebují obměnu.

5. Co bude v následujících měsících důležité pro Ukrajinu? Stále se hovoří o tom, že by na jaře mohla začít její ofenzíva ...

Pro Ukrajinu bude existenčně důležité ustát současnou ofenzívu stejně tak, jako ofenzívu, která přijde ještě před začátkem jara. Patrně se nebude jednat o rozsáhlou ruskou operaci v celé délce frontové linie, nýbrž na zvolených úsecích s cílem dosáhnout momentu překvapení v oblastech s nízkou koncentrací ukrajinských sil a příhodnými terénními podmínkami. Lze se důvodně domnívat, že takovými úseky bude centrální části frontové linie, bezprostředně navazující na linii Lyman – Lysičansk,

kde usilují ruské jednotky o získání kontroly v oblasti Bachmutu. Zde bude ruské velení usilovat o přelití operační iniciativy i do oblasti Chersonu se snahou o překročení delty Dněpru a postupu směrem k Oděse s cílem odříznout Ukrajinu od Černého moře. Koncentrace ruských sil v této části fronty a dále na směru Marinka a Vuhledar, spolu s přípravou sil u Chersonu svědčí o připravované ofenzivě, která bude směřovat právě k tomuto cíli.

V dané chvíli Ukrajina nemá příliš možností a prostředků k tomu, aby efektivně realizovala cíl deklarovaný prezidentem Zelenským, tzn., aby vytlačila okupanty z celého svého území a obnovila teritoriální integritu. Místo soustředění se na tvrdou protiofenzívu, jako adekvátní reakci na ruskou operační činnost, by se měly ukrajinské síly zkoncentrovat na činnost defenzivní a snahu opět otupit intenzitu ruské ho útoku, jako tomu bylo v předchozím období. Za stávající situace, pokud jde o dodávky materiálu ze Západu a ukrajinského válečného hospodářství by to bylo adekvátní řešení.

Pro ČTK zpracoval: plk. gšt. v zál. Ing. Zdeněk Petráš, Ph.D.